

Стаття 21. Визнання незаконним правового акта органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування

1. Суд визнає незаконним та скасовує правовий акт індивідуальної дії, виданий органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування, якщо він суперечить актам цивільного законодавства і порушує цивільні права або інтереси.

2. Суд визнає незаконним та скасовує нормативно-правовий акт органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим або органу місцевого самоврядування, якщо він суперечить актам цивільного законодавства і порушує цивільні права або інтереси.

Коментар:

Коментована стаття встановлює один із традиційних способів захисту цивільних прав, а саме визнання недійсними та скасування актів органів державної влади, органів влади Автономної республіки Крим, органів місцевого самоврядування. Акти зазначених органів в розумінні коментованої статті поділяються на нормативно-правові акти та акти індивідуальної дії. І ті, і інші можуть бути визнані недійсними та скасовані в судовому порядку.

Правові акти індивідуальної дії можуть видавати різні органи влади, починаючи від Президента України, закінчуючи органами місцевого самоврядування. Форма акта в даному випадку не має значення. Це можуть бути розпорядження, постанови, накази, листи та інші документи, що містять відповідну розпорядчу дію, яка стосується цивільних прав та обов'язків (наприклад, повідомлення-рішення податкової інспекції, видані на підставі акту перевірки діяльності платників податків).

Нормативно-правові акти стосуються невизначеного кола осіб та містять загальні правила поведінки. Нормативно-правові акти можуть приймати Верховна Рада України, Президент України, Кабінет міністрів України міністерства та інші органи виконавчої влади (ст. 117 Конституції України), Рада міністрів АР Крим (ст. 135 Конституції). Не будь-які нормативно-правові акти можуть визнаватися недійсними та скасовуватися в судовому порядку. Так дія коментованої статті не поширюється на нормативні акти Верховної ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України, Верховної ради АР Крим. Встановлення відповідності цих актів Конституції України належить до компетенції Конституційного суду України (ст. 150 Конституції).

Визнання недійсним та скасування актів індивідуальної дії та нормативних актів органів державної влади, органів влади АР Крим та органів місцевого самоврядування відноситься до компетенції адміністративних судів та здійснюється за процесуальними правилами Кодексу адміністративного судочинства України.

У коментованій статті мова йдеться тільки про нормативні та індивідуальні акти, що приймаються органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Однак це не означає, що акти недержавних органів, які порушують цивільні права та не відповідають закону, не можуть бути визнані недійсними, наприклад, акти, що видаються громадськими організаціями, органами управління господарських товариств, асоціаціями та іншими об'єднаннями тощо.